

CYFARFOD	PWYLLGOR SAFONAU
DYDDIAD	11 CHWEFROR 2009
PWNC	CANLLAWIAU AR Y COD YMDDYGIAD
PWRPAS	CYTUNO YMATEB I YMGYNGHORIAD YR OMBWDSMON AR Y CANLLAWIAU ARFAETHEDIG
AWDUR	DILYS PHILLIPS, SWYDDOG MONITRO

1. Atodir y dogfennau canlynol i'r adroddiad hwn

Atodiad 1   Gohebiaeth gan yr Ombwdsmon ynglŷn â chanllawiau ar y Cod Ymddygiad (Saesneg yn unig)

Atodiad 2   Y Cod Ymddygiad cyfredol
2. Mae'r Cod Ymddygiad wedi bod mewn grym ers rhyw 9 mis bellach ac mae profiad wedi dangos y byddai rhai mannau ohono yn elwa o ganllawiau. Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn holi barn ar y canllawiau arfaethedig. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried ymateb y Cyngor i'r ymgynghoriad, gan roi sylw arbennig i'r mannau a amlinellir isod ynghyd ag unrhyw fannau eraill sy'n briodol ym marn y Pwyllgor.
3. **Paragraff 4(c) – diffiniad bwlio.** Weithiau ceir cwynion gan swyddogion a chan aelodau fod ymddygiad aelod tuag atynt yn annerbyniol. Mae'r Ombwdsmon wedi datgan barn fod trafodaeth wleidyddol gadarn rhwng aelodau neu gydag uwch swyddogion yn annhebyg o gael ei ystyried yn ymddygiad sy'n bwlio ond byddai'n debygol o edrych yn wahanol ar y sefyllfa os yw'n ymwneud ag aelod iau o staff. Ymddengys y gellir hefyd dynnu gwahaniaeth rhwng barn a fynegir ar berfformiad y Cyngor fel corff, neu Wasanaeth o'r Cyngor, a barn sy'n ddirmygus o swyddogion penodol.
4. **Paragraff 7(b)(v) ac (vi) – defnyddio adnoddau yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol neu breifat.** Mae nifer o awdurdodau yn cyflenwi cyfleusterau technoleg gwybodaeth, papur ysgrifennu, amlenni wedi eu talu, ayb i'w haelodau. Weithiau gall fod yn anodd gwahaniaethu rhwng gwaith aelod yn ei ranbarth etholiadol a gwaith fel aelod o grŵp gwleidyddol. Awgrymir y dylai awdurdodau allu penderfynu os caniateir i'r cyfleusterau a ddarperir ganddynt gael eu defnyddio at ddibenion preifat neu wleidyddol ac y dylai "amhriodol" gael ei ddehongli yng ngoleuni polisi'r awdurdod. Lle, fodd bynnag, nad oes gan awdurdod bolisi, neu lle bo'r polisi'n dawl ar y mater, efallai y byddai'n fuddiol i'r canllawiau nodi na chaniateir defnyddio'r cyfleusterau at unrhyw ddibenion gwleidyddol neu breifat. Efallai y byddai werth i'r canllawiau hefyd dynnu gwahaniaeth rhwng y cyfnod yn arwain at etholiadau lleol (pan fydd y defnydd o adnoddau'r Cyngor yn arbennig o sensitif) a chyfnodau eraill.
5. **Paragraff 8 – yr angen i roi sylw i gyngor swyddogion.** Mae'n glir nad oes unrhyw reidrwydd i ddilyn y cyngor a roddir gan swyddogion, dim ond i roi sylw iddo. Serch hynny, byddai'n ymddangos yn synhwyrol i'r canllawiau fynnu fod aelodau sy'n diystyru cyngor swyddogion yn egluro eu rheswm dros wneud hynny a, lle mae'r mater yn destun trafodaeth pwyllgor, gofyn am i'r rheswm hwnnw gael ei gofnodi.

- 6. Paragraff 10(2)(b) – gwrthdaro rhwng buddiannau lleol a rhai'r Cyngor cyfan.** Profodd hwn yn un o'r manau mwyaf heriol o'r cod newydd. Mae sawl awdurdod wedi dehongli'r paragraff yma fel un sy'n ail-adrodd paragraff 17(1) o'r hen god, oedd yn dweud ei fod yn berthnasol ddim ond "mewn perthynas â mater y mae gan aelod awdurdod dirprwyedig i wneud penderfyniad arno." Fe all geiriad y paragraff – sy'n cyfeirio at rôl aelod yn gwneud penderfyniad ar ran yr awdurdod cyfan – gefnogi'r dehongliad yma. Byddai unrhyw ddehongliad arall yn golygu fod aelodau lleol i bob pwrpas yn cael eu rhwystro rhag cymryd rhan mewn unrhyw fater dadleuol o fewn eu ward. Dehongliad posib arall yw y byddai gwrthdaro ddim ond yn debyg o godi lle mae'r aelod lleol wedi ei lobio neu wedi dod dan bwysau gan aelodau o'r cyhoedd.
- 7. Paragraff 10(2)(c) - cysylltiad personol agos.** Byddai rhywfaint arweiniad ar y dehongliad o bwy sy'n cyfrif fel person y mae gan aelod "gysylltiad personol agos" ag ef i'w groesawu. Mae'r Pwyllgor Safonau wedi rhoi cynnig ar gyfarch y mater yma o'r blaen, pan oedd yn ystyried gollyngiadau. Gwnaeth hynny drwy dynnu gwahaniaeth rhwng y gwahanol raddau o berthnasau e.e. ystyriwyd gŵr/gwraig, rhiant, plentyn, brawd/chwaer yn rhy "agos" ond nid oedd perthnasau pellach yn cael eu hystyried felly. Tra na fyddai'n arbennig o ddefnyddiol mynd yn ôl i ddiffiniad yr hen god o "ffrindiau a pherthnasau" (ni chawsant eu hymgorffori yn y cod newydd oherwydd trafferthion a achoswyd wrth eu dehongli) efallai y byddai'n bosib cyflwyno prawf mwy cyffredinol. Er enghraifft, efallai na fyddai pobl sy'n gydnabod i'w gilydd trwy fod yn aelodau o'r un mudiad yn cael eu hystyried i fod â chysylltiad personol agos ond os yw'r berthynas yn mynd tu hwnt i aelodaeth o fudiad ac yn golygu cyswllt cymdeithasol arall yna efallai y byddai'r trothwy wedi ei groesi. Dylid cadw mewn cof y bydd llawer o bobl yn adnabod ei gilydd yn y Gymru wledig ac yn anorfod mae'r rhai sydd fwyaf gweithredol yn y gymuned yn debyg o fod yn aelodau o'r un mudiadau.
- 8. Paragraff 11(1) – datgelu buddiannau ar lafar.** Ar yr wyneb mae'r paragraff yma yn mynnu fod pob aelod yn datgan buddiant ar lafar mewn cyfarfodydd hyd yn oed lle mae'r buddiant yn un sy'n gyffredin i'r rhan fwyaf neu'r cyfan o aelodau a lle mae'n berffaith glir i bawb fod y buddiant yn bodoli. Enghreifftiau yw, trafodaeth ar y cynllun lwfansau aelodau lle mae gan pob aelod fuddiant personol ond nid un sy'n rhagfarnu, a thrafodaeth ar gynllun ad-drefnu ysgolion lle mae'r rhan fwyaf o aelodau yn lywodraethwyr AALL. Croesewir canllawiau ar pa un a fyddai methiant i ddatgan y buddiannau hyn ar lafar yn cael ei ystyried yn achos o dorri'r cod, ynteu a fyddai datganiad amgen megis datganiad cyffredinol gan y Cadeirydd, nodi'r buddiant yn y cofnodion a chwblhau ffurflen datgan buddiant gan bob aelod yn ddigon o liniaru.
- 9. Paragraff 11(3) – cofnodi buddiannau mewn taflenni penderfyniad.** Mae hwn yn cyfeirio at aelod sydd "wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd" ac sydd hefyd hefo buddiant personol yn y mater. Ymddengys y dylai gael ei ddehongli yn yr un modd â pharagraff 10(2)(b) sef cyfeirio'n unig at y penderfyniadau rheini mae gan yr aelod hawl dirprwyedig i'w penderfynu, ond byddai'n elw o eglurder. (Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn cofnodi buddiannau a ddatgelir gan aelodau mewn cyfarfodydd o'r bwrdd yn y cofnodion ond nid yn y taflenni penderfyniad.)
- 10. Paragraffau 12(2)(ii) a (iii) – eithriadau o fuddiannau sy'n rhagfarnu ar gyfer aelodaeth o gyrff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus neu gyrff y mae'r aelod yn cynrychioli'r awdurdod arnynt.** Mae dau anhawster yn codi o'r darpariaethau hyn, a byddent yn elwa o ganllawiau. Y cyntaf yw'r diffiniad o "gyrff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus". Gellid ystyried nifer o gyrff cymunedol sy'n bodoli er mwyn hybu lles economaidd neu gymdeithasol yr ardal fel gyrff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus. Efallai y gellid disgrifio y rhan fwyaf o'r trydydd

sector (neu'r sector wirfoddol) fel cyrff sy'n dod o fewn y categori yma. Mae sawl aelod yn credu fod aelodaeth o gyrff fel hyn yn wasanaeth cyhoeddus ac na ddylid eu gwahardd rhag cymryd rhan mewn trafodaeth ddilys allasai effeithio ar y mudiad, gan nad ydynt hwy eu hunain am gael unrhyw fudd personol neu ariannol. Fodd bynnag, efallai fod y dehongliad eang hwn yn groes i'r bwriad tu ôl i'r cod y dylai aelodau gael eu gweld yn gweithredu ar rinweddau'r achos heb gael eu dylanwadau gan fuddiannau eraill allanol.

11. Mae'r ail anhawster yn effeithio'n bennaf ar gynghorau cymuned. Mae nifer o gynghorau cymuned hefyd yn ymddiriedolwyr elusennau sy'n rhedeg y neuadd bentref neu faes chwarae. Mewn rhai achosion y cyngor ei hun yw'r ymddiriedolwr ac yn yr achosion hynny nid oes anhawster yn codi dan y cod. Ond, mewn sawl achos nodir fod pob cynghorydd cymuned yn ymddiriedolwr neu mae'n digwydd fod y cynghorwyr cymuned yn cymryd yr ymddiriedolaeth am nad oes unrhyw un arall yn fodlon gweithredu. Mewn achosion fel hyn mae'r cynghorwyr yn cael trafferth gwahaniaethu rhwng eu rôl fel cynghorwyr (e.e. wrth osod y presept) a'u rôl fel ceidwaid y neuadd bentref ac maent yn anfodlon dod i'r casgliad dan y prawf "y dyn yn y stryd" nad oes buddiant sy'n rhagfarnu. Efallai y byddai rhai yn gweld pwyllgor y neuadd bentref fel corff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus; byddai eraill yn ystyried penodiad awtomatig i'r pwyllgor yn rhinwedd eu swydd fel cynghorydd yn rôl gynrychioladol. Er mwyn i gymunedau lleol weithredu'n iawn byddai' rhesymol dod i'r casgliad y dylai cynghorau allu trafod materion fel hyn heb i bob aelod orfod cael gollyngiad a byddai canllawiau ar hyn o gymorth.

12. Paragraffau 13 ac 14(3) – aelodau o'r bwrdd a phwyllgorau craffu. Dywed y ddau baragraff yma y bydd gan aelodau o'r bwrdd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw eitem gerbron pwyllgor craffu sy'n ymwneud a phenderfyniadau gan y bwrdd ac nad oes hawl gan aelod y bwrdd i gymryd rhan yn y pwyllgor craffu oni bai y gofynnwyd iddo fod yn bresennol gan y pwyllgor yn arfer ei bwerau statudol. Mae'n arferiad o fewn yr awdurdod yma (a sawl awdurdod arall) i arweinyddion portffolio fynychu pwyllgorau craffu er mwyn rhoi cyfrif am ddatblygiadau o fewn eu portffolio ac i roi eglurhad o sut y maent yn gweld polisi yn datblygu. Defnyddir "cyn-graffu" yn eang i gynorthwyo'r bwrdd gyda'i rôl gwneud polisi, o'i gymharu ag "ôl-graffu" lle gelwir i mewn benderfyniadau sydd wedi eu gwneud gan y bwrdd. Byddai'n fuddiol pe bai'r canllawiau yn egluro os yw'r paragraffau hyn i'w dehongli'n gul fel na fydd aelodau'r bwrdd (neu bwyllgor arall) ddim ond yn cael eu heithrio o'r pwyllgor craffu pan fo penderfyniad penodol o'r bwrdd dan drafodaeth – ac wedyn dim ond os nad yw'r pwyllgor craffu wedi gofyn am i'r aelod fod yn bresennol.

13. Cyffredinol. Mae nifer o gynghorau cymuned, nad oes ganddynt fantais cyngor cyfreithiol proffesiynol yn eu cyfarfodydd, yn ei chael yn anodd gweithredu'r darpariaethau ar ddatgan buddiant yn gywir. Cymhlethir hyn gan y ffaith mai dim ond cyfran fechan o gynghorwyr cymuned sydd wedi medru manteisio ar sesiynau hyffordd i ar y cod newydd. Efallai y byddai canllaw byr cam wrth gam i ddatgan buddiannau o fudd iddynt.

14. ARGYMHELLIAD: Fod y pwyllgor yn ystyried y materion uchod a chytuno ar ei ymateb i'r ymgynghoriad ar y canllawiau arfaethedig i'r cod ymddygiad.

RHAN 5 – CÔD YMDDYGIAD AR GYFER AELODAU**RHAGARWEINIAD**

Mae Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001 yn nodi'r egwyddorion sydd i lywodraethu ymddygiad aelodau awdurdod perthnasol yng Nghymru. Dyma nhw:

Anhunanoldeb

1. Rhaid i aelodau weithredu er lles y cyhoedd yn unig. Rhaid iddynt beidio byth â defnyddio'u safle fel aelodau er mantais amhriodol iddynt eu hunain neu er mantais neu anfantais amhriodol i eraill.

Gonestrwydd

2. Rhaid i aelodau ddatgan unrhyw fuddiannau preifat sy'n berthnasol i'w dyletswyddau cyhoeddus a chymryd camau i ddatrys unrhyw wrthdaro mewn modd sy'n diogelu buddiannau'r cyhoedd.

Uniondeb a Gwedduster

3. Rhaid i aelodau beidio â'u rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle mae unrhyw rwymedigaeth ariannol neu rwymedigaeth arall tuag at unigolion neu gyrff a allai geisio dylanwadu arnynt wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau yn bwrw amheuaeth ar eu huniondeb. Rhaid i aelodau osgoi ymddygiad sy'n ymddangos felly bob adeg.

Dyletswydd i Gynnal y Gyfraith

4. Rhaid i aelodau weithredu i gynnal y gyfraith, a gweithredu bob amser yn unol â'r ymddiriedaeth y mae'r cyhoedd wedi'i rhoi iddynt.

Stiwardiaeth

5. Wrth gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau rhaid i aelodau sicrhau bod adnoddau'r awdurdod yn cael eu defnyddio'n gyfreithlon ac yn ddoeth.

Gwrthrychedd wrth wneud Penderfyniadau

6. Wrth gyflawni eu cyfrifoldebau, gan gynnwys gwneud penodiadau, dyfarnu contractau, neu argymhell unigolion ar gyfer gwobrwyon a manteision, rhaid i aelodau wneud penderfyniadau ar sail rhagoriaeth. Er bod rhaid i aelodau roi sylw i gyngor proffesiynol swyddogion a gall fod yn briodol iddynt roi sylw i farn eraill, gan gynnwys eu grwpiau gwleidyddol, eu cyfrifoldeb hwy yw penderfynu pa safbwynt i'w arddel ac, os yw'n briodol, sut i bleidleisio ar unrhyw fater.

Cydraddoldeb a Pharch

7. Rhaid i aelodau gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau gyda sylw dyladwy i'r angen i hybu cyfle cyfartal i bawb, ni waeth beth yw eu gender, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd, a dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill.

Bod yn Agored

8. Rhaid i aelodau fod mor agored â phosibl ynghylch eu holl weithredoedd a gweithredoedd eu hawdurdod. Rhaid iddynt geisio sicrhau bod datgeliadau gwybodaeth yn cael eu cyfyngu yn unol â'r gyfraith yn unig.

Atebolrwydd

9. Mae'r aelodau'n atebol i'r etholwyr ac i'r cyhoedd yn gyffredinol am eu gweithredoedd ac am sut y maent yn cyflawni eu cyfrifoldebau fel aelod. Rhaid iddynt fod yn barod i ildio i unrhyw archwiliadau sy'n briodol ar gyfer eu cyfrifoldebau.

Rhoi Arweiniad

10. Rhaid i aelodau hybu a chefnogi'r egwyddorion hyn drwy roi arweiniad ac esiampl fel y byddant yn hybu hyder cyhoeddus yn eu rôl ac yn yr awdurdod. Rhaid iddynt barchu didueddwch ac uniondeb swyddogion statudol yr awdurdod a chyflageion eraill yr awdurdod.

RHAN 1
DEHONGLI

1.—(1) Yn y côd hwn —

mae “aelod” (“*member*”) yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr “aelod cyfetholedig” (“*co-opted member*”), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

- (a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu
- (b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr “eich awdurdod” (“*your authority*”) yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr “awdurdod perthnasol” (“*relevant authority*”) yw—

- (a) cyngor sir,
- (b) cyngor bwrdeistref sirol,
- (c) cyngor cymuned,
- (ch) awdurdod tân ac achub â gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004(1) neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,
- (d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995(2);

ystyr “cyfarfod” (“*meeting*”) yw unrhyw gyfarfod —

- (a) o'r awdurdod perthnasol,
- (b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,
- (c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu
- (ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990(3),

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr “chi” (“*you*”) yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

Mewn perthynas â chyngor-cymuned, mae cyfeiriadau at swyddog monitro awdurdod a phwyllgor safonau awdurdod i'w darllen, yn y drefn honno, fel cyfeiriadau at swyddog monitro ac at bwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol y mae ganddo swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

---

(1) 2004 p.21.

(2) 1995 p.25

(3) O.S. 1990/1553 fel y'i diwygiwyd gan O.S. 1991/1389; O.S. 1993/1339; O.S. 1998/1918; ac O.S. 1999/500.

RHAN 2

DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.(1) Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r côd ymddygiad hwn —

- (a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;
- (b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;
- (c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu
- (ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y côd hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu

- (a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu
- (b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r côd ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

- (a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;
- (b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;
- (c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a
- (ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran

5. Rhaid i chi —

- (a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;
- (b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6. Rhaid i chi —

- (a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;
- (b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);
- (c) adrodd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r côd ymddygiad hwn;
- (ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

- (a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;
- (b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—
  - (i) yn annoeth;
  - (ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;
  - (iii) yn anghyfreithlon;
  - (iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;
  - (v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu
  - (vi) yn amhriodol at ddibenion preifat

8. Rhaid i chi —

- (a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —
  - (i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;
  - (ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;
  - (iii) swyddog monitro'r awdurdod
  - (iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-ffeithiau pwysig);

- (b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

- (a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;
- (b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3

BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r côd ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

- (a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —
  - (i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;
  - (ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;
  - (iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;
  - (iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;
  - (v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;
  - (vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;
  - (vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;
  - (viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;
  - (ix) unrhyw —
    - (aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

- (bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;
  - (cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;
  - (chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu
  - (dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,
yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;
  - (x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;
  - (b) pe byddai'n rhesymol i aelod o'r cyhoedd ganfod bod gwrthdaro rhwng eich rôl o ran gwneud penderfyniad, ar y busnes hwnnw, ar ran eich awdurdod yn gyfan a'ch rôl o ran cynrychioli buddiannau etholwyr yn eich ward neu eich dosbarth etholiadol; neu
  - (c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —
    - (i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;
    - (ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgwymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);
    - (iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;
    - (iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesion mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu
    - (v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,
- a hynny i raddau mwy—
- (aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu
  - (bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

- (a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu
- (b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

- (a) manylion am y buddiant personol;
- (b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac
- (c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r côd hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r côd hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

- (a) yn gysylltiedig—
- (i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;
  - (ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;
  - (iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;
  - (iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chwsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;
  - (v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chwsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;
- (b) yn gysylltiedig:
- (i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;
  - (ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;
  - (iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;
  - (iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir o dan adrannau 22(5), 24(4) a 173 i 176 o Deddf Llywodraeth Leol 1972, lwfans neu bensiwn o dan adran 18 o Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 neu lwfans neu daliad o dan adran 100 o Deddf Llywodraeth Leol 2000;
- (c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestrriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

- (a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a
- (b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

- (a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—
  - (i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu
  - (ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;
- (b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;
- (c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;
- (ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a
- (d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

- (a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu
- (b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—
  - (i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a
  - (ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —
    - (aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;
    - (bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;
    - (cc) manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a
    - (chch) eich llofnod.

Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4
COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill ac Aelodaeth o Gyrff a Safleoedd Rheoli

- 15.**—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—
- (a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y côd enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod;
  - neu
  - (b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach), gofrestru eich buddiannau ariannol a'ch buddiannau eraill, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod a gedwir o dan adran 81(1) o Deddf Llywodraeth Leol 2000, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd neu o newid i unrhyw fuddiant personol a gofrestrwyd o dan is-baragraff (1), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw neu'r newid drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(4) Ni fydd is-baragraff (1) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

Yn y côd hwn, ystyr “gwybodaeth sensitif” (“*sensitive information*”) yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael cynnig unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n werth mwy na £25, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nod bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Rhaid i chi gofrestru cynnig o'r fath pe derbyniwch ef ai peidio.